

DOI <https://doi.org/10.58423/2786-6742/2023-3-288-298>
УДК 336.02

Людмила ОЛЕЙНИКОВА

д.е.н., старший науковий співробітник,
завідувач відділу податкової системи
Відділення фіскальної політики та розвитку податкової системи
НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління"
м. Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0001-8204-4434

Олена ЛИЩЕНКО

к.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і оподаткування
НУ «Запорізька політехніка»,
м. Запоріжжя, Україна
ORCID ID: 0000-0001-8436-0481

**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ
ЗМЕНШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО НАВАНТАЖЕННЯ
НА ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ**

***Анотація.** Встановлено, що в процесі податкової реформи в Україні необхідно створити умови для того, щоб самі платники податків усвідомлювали необхідність і невідворотність справляння податків, не обмежуючи їх господарську ініціативу та залишаючись нейтральними по відношенню до міжнародних конкурентних умов. У цьому випадку можуть бути використані конкретні механізми співпраці, які будуть частиною загальної системи адміністрування податків та сприятимуть їх добровільній сплаті податків. Досліджено етапи розвитку систем податкового менеджменту в ЄС та виконано аналіз європейського досвіду взаємовідносин держави та платників податків. Виокремлено три пріоритети, які історично склалися в європейських країнах, що визначають досвіду взаємовідносини держави та платників податків. Зазначено, що для розуміння загального усвідомлення про систему взаємовідносин між платниками податків та адміністративними органами необхідно враховувати досвід країн Європейського Союзу. Наведено рекомендації Єврокомісії щодо поведінки податкових органів залежно від типу платника податків. Доведено, що врахування досвіду країн Європейського Союзу щодо адміністрування податків заохочує компанії сумлінно виконувати свої зобов'язання і є ефективним механізмом стримування шахрайства та ухилення від сплати податків. Враховуючи європейський досвід щодо формування відносин між суб'єктами господарювання та податковими органами, виокремлено характерні риси, які забезпечують конкурентні переваги податкової системи, яка гарантує розвиток і справедливість податкових процедур. Основними інструментами запобігання агресивному податковому плануванню є міжнародний обмін податковою інформацією, контроль за трансфертним ціноутворенням, регулювання діяльності та оподаткування контрольованих іноземних компаній. Ці інструменти наразі активно впроваджуються в країнах ОЕСР та ЄС і мають важливе значення в глобальному економічному середовищі.*

***Ключові слова.** Адміністрування податків; платники податків; Європейський досвід; тіньова економіка; Єврокомісія; відшкодування; податковий контроль; податки і збори.*

JEL Classification: O13, O16, O18, R 22

***Absztrakt.** Megállapítást nyert, hogy Ukrajnában az adóreform által olyan feltételeket kell teremteni, hogy az adófizetők maguk is felismerjék az adófizetés szükségességét és elkerülhetetlenségét anélkül,*

hogy korlátoznák gazdasági kezdeményezésüket és semlegesek maradnának a nemzetközi versenyfeltételekhez. Ebben az esetben konkrét együttműködési mechanizmusok alkalmazhatók, amelyek az általános adóigazgatási rendszer részét képezik, és hozzájárulnak azok önkéntes adófizetéséhez. Tanulmányoztuk az EU adóigazgatási rendszereinek fejlődési szakaszait, és elemeztük az állam és az adófizetők kapcsolatának európai tapasztalatait. Három, az európai országokban történelmileg kialakult prioritást emeltünk ki, amelyek meghatározzák az állam és az adófizetők kapcsolatának tapasztalatait. Megjegyzendő, hogy az adófizetők és az államigazgatási szervek közötti kapcsolatrendszer általános működésének megértéséhez figyelembe kell venni az Európai Unió országainak tapasztalatait. Bemutatjuk az Európai Bizottság ajánlásait az adóhatóságok adózói típusától függő magatartásra vonatkozóan. A cikkben bebizonyosodott, hogy az Európai Unió országainak adóigazgatási tapasztalatainak figyelembe vétele ösztönzi a vállalkozásokat a kötelezettségeik lelkiismeretes teljesítésére, és hatékony mechanizmus a csalás és az adóelkerülés megakadályozására. A gazdálkodó szervezetek és az adóhatóságok közötti kapcsolatok kialakításában szerzett európai tapasztalatok figyelembevételével kiemelésre kerültek az adórendszer versenyelőnyöket biztosító jellemzők, amelyek garantálják az adóeljárások fejlődését és tisztességességét. Az agresszív adótervezés megelőzésének fő eszközei az adózási információk nemzetközi cseréje, a transzferárak ellenőrzése, az ellenőrzött külföldi társaságok tevékenységének szabályozása és adózása. Ezeket az eszközöket jelenleg aktívan alkalmazzák az OECD és az EU országokban, és fontosak a globális gazdasági környezetben.

Kulcsszavak: Adóigazgatás; adófizetők; európai tapasztalat; árnyékgazdaság; Európai Bizottság; visszafizetés; adóellenőrzés; adók és díjak.

Abstract. It is determined that in the process of tax reform in Ukraine it is necessary to create conditions for taxpayers themselves to be aware of the necessity and inevitability of tax collection, without limiting their economic initiative and remaining neutral in relation to international competitive conditions. In this case, specific cooperation mechanisms can be used, which will be part of the overall system of tax administration and facilitate their voluntary payment of taxes. Explored stages of development of tax management systems in the EU and analysis of the European experience of relations between the State and taxpayers. Three priorities, historically formed in European countries, which determine the experience of relations between the State and taxpayers, have been allocated. It is noted that in order to understand the general awareness of the system of relations between taxpayers and administrative bodies, it is necessary to take into account the experience of the European Union countries. The recommendations of the European Commission on the behavior of tax authorities depending on the type of taxpayer are presented. It is proved that taking into account the experience of the European Union countries in tax administration encourages companies to fulfill their obligations in good faith and is an effective mechanism for deterring fraud and tax evasion. Taking into account the European experience in the formation of relations between business entities and tax authorities, the characteristic features that provide competitive advantages of the tax system, which guarantees the development and fairness of tax procedures, have been allocated. The main tools for preventing aggressive tax planning are the international exchange of tax information, control over transfer pricing, regulation of activities and taxation of controlled foreign companies. These measures are currently being actively implemented in OECD and EU countries and are important in the global economic environment.

Keywords. Tax administration; taxpayers; European experience; shadow economy; European Commission; reimbursement; tax control; taxes and fees.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові дослідження показують, що для побудови ефективної податкової системи важливо її оптимізувати, тобто постійно "налаштовувати" податкові інструменти на

вирішення конкретних завдань. У сучасному світі, який швидко змінюється, неможливо побудувати стійку податкову систему, яка б функціонувала оптимально, але залишалася незмінною протягом тривалого часу. Побудова податкової системи не повинна бути статичною і має відповідати викликам, що постають перед соціальними групами, національною економікою та глобальним середовищем. Ефективність податкової системи або системи оподаткування також має оцінюватися шляхом встановлення оптимального рівня вилучення коштів з урахуванням пріоритетних завдань і планів країни. Таким чином, рівень таких вилучень буде різним у різних країнах і залежатиме від історичних, етнічних, економічних та соціальних особливостей країни. Тож, у працях науковців Волошук М.Г.[1], Матьола І.І. [1], Карабін Т.О. [1], Білаш О.В. [1], Донченко Т. В. [2], Олійник А. В. [2], Дроговоз Ю. [3], Дубровський В. [3], Іванов Ю. [4], Коваль М.В. [5], Благодарська О.О. [5], Тофан І.М. [6], Грицина О.В. [6], Трофімова Л.В. [7], Цимбал П.В. [8], Цимбалюк І.О. [9] досліджувалися питання щодо врахування досвіду Європейських країн. Але не враховано особливості європейського досвіду формування механізмів зменшення адміністративного навантаження на платників податків. Вважаємо, що тема наукового дослідження і визначена необхідністю врахування міжнародного досвіду оподаткування з метою стимулювання платників податків добровільно сплачувати податки.

Результати. Міжнародна практика забезпечення умов оподаткування спрямована на створення низки стимулів і мотивів для дотримання платниками податків податкового законодавства, а контрольні заходи виступають в якості противаги. Заохочення платників податків до добровільної сплати податків та створення максимально зручних умов для виконання платниками податків своїх зобов'язань дозволить зменшити витрати держави на контрольні заходи. Лише у випадках неналежного виконання податкових зобов'язань будуть вживатися штрафні та примусові заходи, а самі платники будуть неухильно дотримуватися норм і процедур податкового законодавства.

Добровільне дотримання податкового законодавства означає, що платники податків виконують вимоги податкового законодавства з власної ініціативи, виходячи з внутрішньої мотивації та зацікавленості в необхідності прогресивного розвитку держави: достовірно і своєчасно обліковувати та декларувати податкові зобов'язання, сплачувати податки, запобігати виникненню податкових зобов'язань та співпрацювати з державними органами з питань оподаткування. Виконуючи свої обов'язки, платники податків ведуть облік процесів і результатів своєї фінансово-господарської діяльності, обчислюють суму податку, включають відповідну інформацію до податкової звітності та сплачують нараховану суму податку.

В Україні, починаючи з 2013 року, фіскальні органи надають пріоритетне значення створенню платникам податків належних податкових умов для виконання ними своїх податкових зобов'язань та суттєвому спрощенню процедури сплати податків. З цією метою Національна податкова адміністрація України вжила певних позитивних заходів, спрямованих на підвищення рівня

добровільної сплати податків та покращення сервісного обслуговування платників податків. До таких позитивних заходів відносяться:

- запровадження систем автоматичного відшкодування ПДВ та реєстрації податкових накладних;
- надання можливості платникам податків подавати звітність з окремих податків (ПДВ, податок на прибуток) дистанційно;
- створення сервісних центрів у всіх регіонах України для обслуговування платників податків;
- запровадження інформаційних та електронних сервісів для платників податків через веб-портал;
- запровадження електронного цифрового підпису для платників податків;
- відокремлення центральних офісів для великих платників податків;
- тестування впровадження "Електронного кабінету платника податків";
- запровадження дворівневої системи оскарження податкових рішень.

Незважаючи на позитивні заходи у сфері оподаткування, які були реалізовані та будуть реалізовані протягом останнього десятиліття реформ, основною функцією держави в українській податковій системі залишається податковий контроль, а основним методом податкового контролю - аудит. Частково це виправдано високим рівнем ухилення від сплати податків.

Слід зазначити, що акцент на перевірках в Україні ґрунтується на тому, що ефективність контрольних заходів є значно нижчою, ніж у розвинутих країнах. Водночас, недостатня увага з боку податкових органів до зручності подання та сплати податків, допомоги платникам податків в адмініструванні податків призвела до опортуністичного ставлення платників податків до сплати податків. Виконання фіскальних функцій є нормальним для забезпечення фіскальної стабільності за умови, що вони не набувають роздутих масштабів або форм. Наприклад, значне домінування зростання податкових надходжень на фоні падіння ВВП та зростання тіньової економіки призведе до значних економічних дисбалансів та подальшого економічного спаду. Реалізація фіскальної функції оподаткування через належні процедури є однією з найслабших ланок української податкової системи, що перешкоджає вирішенню багатьох важливих проблем, таких як пригнічення економічної активності вітчизняних суб'єктів господарювання, позиції нашої країни в міжнародних рейтингах бізнес-середовища, інвестиційна привабливість України, формування податкової культури серед платників податків.

Аналізуючи світовий досвід застосування механізмів зниження адміністративного навантаження на платників податків, на особливу увагу заслуговує досвід податкових служб країн ЄС щодо надання послуг платникам податків та взаємодії між платниками податків і податковими органами. Європейський Союз (ЄС) пережив складну трансформацію пріоритетів у взаємодії між платниками податків та податковими органами.

Озираючись назад, можна побачити, що ЄС пройшов ряд етапів, перш ніж прийшов до розуміння сучасного податкового адміністрування (таблиця 1).

Таблиця 1

Етапи розвитку систем податкового менеджменту в ЄС.

Період, роки	Зміст періоду
1950 – 1980	Розвиток ефективної національної податкової системи, створення ефективних інструментів аудиту та запобігання порушенням податкового законодавства.
1980 – 1990	Розвиток різноманітних сервісів для платників податків. У багатьох випадках ці послуги носять консультативний характер. Наприклад, у Німеччині широко використовується посада "податковий консультант". Податкові консультанти не є працівниками податкових органів, але надають поради та рекомендації бізнесменам щодо організації їхніх податкових справ. В економічних системах країн, які щойно приєдналися до ЄС, існують кризові явища: розробка та створення ефективних механізмів міжнародного регулювання системи податкового адміністрування в рамках ЄС.
1990 - 2000	Розробка нової податкової політики, основною метою якої є інтернаціоналізація оподаткування в рамках ЄС.
2000 – 2010	Впровадження методів адміністрування непрямих податків та аналізу економічного стану господарської діяльності та дотримання податкових зобов'язань за такою діяльністю. Усунення багатьох проблем та перешкод, притаманних міжнародному оподаткуванню, зокрема, щодо трансфертного ціноутворення та податкової оптимізації в транснаціональних компаніях.
2010 – 2012	Спрощення податкового адміністрування завдяки широкому впровадженню електронних податкових декларацій та розширенню можливостей для дистанційного аналізу та управління. Підвищення важливості інформаційного забезпечення в адмініструванні податків та активне впровадження заходів, спрямованих на вдосконалення управління транскордонними зобов'язаннями та запобігання агресивному податковому плануванню.
2012- 2019	Розвивати сервіси для платників податків, які дозволять платникам зручно та швидко виконувати свої податкові зобов'язання. Значно посилити акцент на економічний зміст господарських операцій та відійти від формальної оцінки податкового змісту господарських операцій. Підвищити значення інформаційної складової оподаткування та розвивати міжнародні інструменти обміну інформацією для цілей оподаткування.

Складено автором на основі [10, с.116; 11, с. 276; 12, с. 48]

Таким чином, у Європі створено умови для поєднання інтересів держави та платників податків. З одного боку, лояльні платники податків знайшли відносно дружню структуру з податковими органами, яка допомагає організувати процес оподаткування, а з іншого боку, зменшився податковий розрив, тобто сума податків, недоотриманих через тіньову економіку.

Аналіз європейського досвіду взаємовідносин держави та платників податків дозволяє виокремити три пріоритети, які історично склалися в європейських країнах:

- 1) надання консультативних послуг платникам податків, спрощення процедур оподаткування та акцент на суть комерційних операцій, а не на формальності;
- 2) інтернаціоналізація оподаткування та створення єдиних стандартів;
- 3) запобігання проявам тіньової економіки [13, с. 74];
- 4) запобігання агресивному податковому плануванню.

Слід зазначити, що для розуміння загального уявлення про систему взаємовідносин між платниками податків та адміністративними органами необхідно враховувати наступні моменти Європа має суттєві особливості у своєму соціально-економічному середовищі. По-перше, необхідно мати на увазі той факт, що фіскальні органи традиційно є органами примусового виконання законів. Іншими словами, податкові органи намагаються бути дружніми до платників податків, але мають право застосовувати примусові заходи до платників податків, які порушують чинне законодавство. Відповідно, Комісія розробляє рекомендації щодо поведінки податкових органів залежно від ступеня співпраці платника податків із системою (таблиця 2).

Як видно з таблиці 2, аудиторські рекомендації Комісії проводять досить чітку межу між добросовісними та недобросовісними платниками податків. На певному етапі надання порад та консультацій вважається непродуктивним, і слід застосовувати заходи правового примусу. Таким чином, відносини між платниками податків та податковою адміністрацією можна розділити на дві категорії: співпраця та протистояння. Спектр послуг, які може надавати податкова адміністрація, належить до групи підприємств, що співпрацюють. Для іншої групи метою будь-якого податкового органу є запобігання їх незаконній діяльності.

Таблиця 2

Рекомендації Єврокомісії щодо поведінки податкових органів залежно від типу платника податків.

Тип платника податку	Характерні риси платника податку та особливості	Методи, що варто застосовувати
Сумлінні	Добровільна співпраця, суворе дотримання законодавства	Маркетингові заходи, стимули та поради.
Епізодичні порушники	Компанії, які намагаються добросовісно виконувати свої зобов'язання, але не роблять цього. Деякі порушення пов'язані з недостовірними деклараціями тощо. Характерні для компаній, які щойно створені або збираються ухилитися від сплати податків.	Проведення освітніх заходів, консультацій та брифінгів
Систематичні порушники	Компанії постійно порушують законодавство, уникають контактів з податковими органами та намагаються знайти способи ухилитися від сплати податків.	Проведення перевірок, накладення штрафів
Шахраї	Мають місце навмисні порушення законодавства, а господарська діяльність побудована таким чином, що податки не сплачуються.	Застосування правової сили, заходи для припинення злочинної поведінки

Джерело: [14]

Такий підхід заохочує компанії сумлінно виконувати свої зобов'язання і є ефективним механізмом стримування шахрайства та ухилення від сплати податків. Слід зазначити, що перевірки є важливим елементом взаємовідносин між податковими органами та компаніями. Комісія розробила систему ризиків, пов'язаних з невиконанням компанією своїх зобов'язань. Відповідно, податкові

інспектори проводять перевірки підприємств, висновки яких вказують на рівень потенційної невідповідності підприємства. На відміну від українських податкових перевірок, які перевіряють наявність порушень, європейські перевірки визначають рівень довіри до компанії. Залежно від цього ступеня податкові органи встановлюють відносини з цією компанією. Якщо компанія отримує статус "випадкове порушення", податкові органи докладають зусиль для проведення податкової освіти для цієї компанії. Це вигідно як для самої компанії (зменшення витрат на штрафи та оптимізація оподаткування), так і для бюджету. Якщо компанія ідентифікується як потенційно шахрайська в ухиленні від сплати податків, її діяльність ретельно відстежується і, якщо підозри підтверджуються, її діяльність припиняється. Таким чином, тіньова економіка зменшується. Подібна система використовується в Україні для поділу платників податків на категорії та групи ризику, які потребують уваги. У нашій країні діє ризик-орієнтована система податкового менеджменту, яка передбачає, наприклад, врахування класу ризику платника податків при відборі юридичних осіб для перевірки. Однак ця система потребує суттєвого вдосконалення та запровадження комплексного підходу, який би опрацьовував інформацію про платника податків на всіх етапах взаємодії з податковими органами.

Ще однією ключовою особливістю європейської моделі є неоднорідність податкових систем і прагнення до єдності. Як показує історія, федерація держав прагне усунути кордони та відмінності між окремими регіонами задля посилення інтеграції самої федерації. Європейський Союз (ЄС) йде схожим шляхом. Комісія намагається розробити єдиний метод оподаткування для всіх держав-членів. Однак, щоб уникнути звинувачень у нав'язуванні власної позиції та руйнуванні національної ідентичності держав-членів, всі резолюції Комісії видаються у формі рекомендацій; у резолюції про податкову стратегію ЄС зазначено, що Комісія не видає наказів чи інструкцій, а лише рекомендації для розгляду національними парламентами [14].

Це пояснюється тим, що більшість національних парламентів прийняли рішення про імплементацію рекомендацій Комісії у формі національного законодавства.

Однак слід зазначити, що наразі більшість національних податкових систем ще не повністю адаптовані до вимог Комісії. Тому в країнах, де ці принципи вже впроваджені, їх можна розглядати як окремі послуги.

3. запобігання тінізації економіки

Як зазначалося вище, важливою послугою, яку Комісія рекомендує надавати всім компаніям, є обов'язковий аудит. Ця послуга є вигідною для всіх учасників процесу, оскільки не тільки допомагає сумлінним платникам податків уникнути небажаних порушень, але й сприяє звуженню сегменту тіньової економіки та забезпеченню рівних умов для реалізації бізнес-ініціатив. Правильно визначивши ступінь ризику невідповідності суб'єкта господарювання, податкові органи можуть заздалегідь попередити порушення та зменшити обсяги ухилення від сплати податків.

Таким чином, узагальнюючи європейський досвід щодо формування

відносин між суб'єктами господарювання та податковими органами, можна виділити наступні характерні риси:

- формат надання послуг є єдиним на всій території ЄС;
- сучасні тенденції розвитку сервісів спрямовані на діджиталізацію взаємодії між платниками податків та податковими органами та усунення податкових перешкод для громадян ЄС на всій території ЄС;
- ефективний аудит є ключовим елементом відносин між платниками податків та податковими органами.

З метою сприяння добровільному декларуванню та сплаті податків у європейських країнах застосовуються такі ефективні механізми:

- спрощена процедура реєстрації: реєстрація суб'єктів з метою здійснення господарської діяльності та сплати податків здійснюється одночасно єдиним реєстраційним органом на підставі заяви. Орган реєстрації передає інформацію про таких суб'єктів до всіх контролюючих органів. Така процедура значно зменшує адміністративне навантаження на початок діяльності суб'єктів господарювання;

- платники податків мають доступ до інформації, яка є необхідною умовою для виконання своїх податкових зобов'язань; та Платники податків інформуються за допомогою електронних засобів зв'язку про зміни в законодавстві, адміністративні процедури та початок періоду декларування і сплати податків;

- надається консультативна допомога в процесі ведення обліку, підготовки та подання декларацій;

- забезпечити можливість подання податкових декларацій за допомогою електронних засобів зв'язку;

- податкові органи виконують функцію активного поширення знань про правила оподаткування;

- податкові органи виконують функцію активного поширення знань про правила оподаткування;

- запобігання агресивному податковому плануванню.

Висновки. Основними інструментами запобігання агресивному податковому плануванню є міжнародний обмін податковою інформацією, контроль за трансфертним ціноутворенням, регулювання діяльності та оподаткування контрольованих іноземних компаній. Ці інструменти наразі активно впроваджуються в країнах ОЕСР та ЄС і мають важливе значення в глобальному економічному середовищі. Хоча податкова практика в Україні законодавчо спрямована на забезпечення добровільної сплати податків та створення зручних умов для платників податків, в реальності переважає адміністративна функція податкових органів та створення зручних умов, і саме податкові органи є взірцем можливих грубих порушень Податкового кодексу та його процедур. Наразі система адміністрування податків в Україні побудована на боротьбі між державою та платниками податків. Держава не готова поступатися своїми інтересами, а платники податків не бажають рахуватися з інтересами держави.

Домінування фіскальної функції в адмініструванні податків і зборів в Україні

постійно підкреслюється в звіті експертів Світового банку щодо ефективності управління державними фінансами в Україні. Зокрема, вони підкреслюють, що: "... Адресний підхід до збору доходів забезпечив високі показники наповнення бюджету, але завдав значних втрат бізнесу, посиливши негативний міжнародний імідж України як місця для ведення бізнесу" [15, с.32].

У той час, коли більшість країн світу стикаються з проблемою скорочення дефіциту державного бюджету та державного боргу, найбільш суттєвий вплив на конкурентну перевагу податкової системи, яка гарантує розвиток, має спрощення та справедливість податкових процедур. Зрештою, зниження податкових ставок має значний вплив на бюджетні надходження в короткостроковій перспективі, але не завжди може бути реалізоване, оскільки не відповідає цілям зростання та інклюзивного розвитку в довгостроковій перспективі, а також може спонукати до недобросовісної податкової конкуренції.

Список використаних джерел

1. Волощук М.Г., Матьола І.І., Карабін Т.О., Білаш О.В. Становлення та розвиток податкової системи України. 2021. Видавництво Олександри Гаркуші. 172 с.
2. Донченко Т. В., Олійник А. В. Етапи становлення податкової системи України в контексті розвитку цифрової економіки. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України. 2019. № 1. С. 45-62.
3. Дроговоз Ю., Дубровський В. Інституційні проблеми української податкової системи та шляхи їх вирішення. URL: <https://www.rpr.org.ua/uploads/2006-09-15.pdf>
4. Іванов Ю. Функції податків та податкове регулювання. Формування ринкової економіки в Україні. 2009. Вип. 19. С. 36-43.
5. Коваль М. В., Благодарська О. О. До питання про використання в Україні міжнародного досвіду реформування податкових та митних органів. Вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2016. Вип. 38. Том 1. С. 152-156.
6. Тофан І.М., Грицина О.В. (2009). Зменшення податкового навантаження як необхідність в умовах фінансової кризи. Вісник Львівського державного аграрного університету. № 16 (1). С. 254.
7. Трофімова Л.В. (2010). Податкова політика і податкова система. Форум права, [online]. №1. С. 364–370. Доступно: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_1_59>
8. Цимбал П. В. (2007). Податки, податкова система України, податкова злочинність: історія, теорія, практика. Ірпінь : Нац. ун-т ДПС України, 2007. С. 205.
9. Цимбалюк І.О. (2012). Міжнародна податкова конкуренція: перспективи та реалії. Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: «Економічні науки»: зб. наук. праць, [online]. Вип. 24, С. 96–104. Доступно: <http://esnuir.eenu.edu.ua/jspui/handle/123456789/830>
10. Олейнікова Л. Г. Напрями модернізації системи оподаткування в Україні з метою підвищення конкурентоспроможності держави. Актуальні питання фінансової та бюджетно-податкової політики в контексті реалізації Програми економічних реформ на 2010-2014 роки, 17-18 трав. 2012 р. – К. : ДНУ «Академія фінансового управління», 2012. – С. 116.
11. Олейнікова Л. Г. Удосконалення практики застосування податкового кодексу. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Житомир: ЖДТУ, 2012. №1(59). С. 275-277. (Економічні науки).
12. Олейнікова Л. Г. Реформування податкової системи з метою спрямування зусиль на підвищення рівня добровільної сплати податків. Теорія і практика забезпечення ефективного

розвитку суб'єктів ринку : I Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., 20 лист. 2012 р. : матер. Полтава : ІнтерГрафіка, 2012. С. 47-49.

13.Олейнікова Л. Г. Практика податкових відносин у країнах ЄС і України щодо забезпечення конкурентоспроможності економік держав. Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах ринкового середовища : II Всеукр. наук.-практ. конф., 20 бер. 2013р. Дніпропетровськ: Дніпропетровський університет ім. А. Нобеля, 2013. С. 73-74.

14.Risk management guide for tax administrations.European Commission. – February 2006 [Електронний ресурс]. – 98 р. Режим доступу: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/tax_cooperation/gen_overview/risk_management_guide_for_tax_administrations_en.pdf

15.Україна: Звіт з ефективності управління державними фінансами 2011 [Електронний ресурс] Дослідження Світового банку. 2012. 102 с. Режим доступу: <http://documents.worldbank.org/curated/en/2011/01/16461521/ukraine-public-financial-management-performance-report>

References

1. Voloshchuk M.H., Matola I.I., Karabin T.O., Bilash O.V. (2021) Stanovlennia ta rozvytok podatkovoï systemy Ukrainy. Vydavnytstvo Oleksandry Harkushi. 172 s.
2. Donchenko T. V., Oliinyk A. V. (2019) Etapy stanovlennia podatkovoï systemy Ukrainy v konteksti rozvytku tsyfrovoy ekonomiky. Zbirnyk naukovykh prats Universytetu derzhavnoi fiskalnoi sluzhby Ukrainy. № 1.S. 45-62.
3. Drohovor Yu., Dubrovskiy V. (2006) Instytutsiini problemy ukrainskoi podatkovoï systemy ta shliakhy yikh vyrishennia. URL: <https://www.rpr.org.ua/uploads/2006-09-15.pdf>
4. Ivanov Yu. (2009) Funktsii podatkov ta podatkovye rehuliuвання. Formuvannia rynkovoi ekonomiky v Ukraini. Vyp. 19. S. 36-43.
5. Koval M. V., Blahodarska O. O. (2016) Do pytannia pro vykorystannia v Ukraini mizhnarodnoho dosvidu reformuvannia podatkovykh ta mytnykh orhaniv. Visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriya Pravo. Vyp. 38. Tom 1. S. 152-156.
6. Tofan I.M., Hrytsyna O.V. (2009). Zmenschennia podatkovoho navantazhennia yak neobkhidnist v umovakh finansovoi kryzy. Visnyk Lvivskoho derzhavnogo ahrarnoho universytetu. № 16 (1). S. 254.
7. Trofimova L.V. (2010). Podatkova polityka i podatkova systema. Forum prava, [online]. №1. S. 364–370. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2010_1_59
8. Tsymbal P. V. (2007). Podatky, podatkova systema Ukrainy, podatkova zlochynnist: istoriia, teoriia, praktyka. Irpin : Nats. un-t DPS Ukrainy, S. 205.
9. Tsymbaliuk I.O. (2012). Mizhnarodna podatkova konkurentsii: perspektyvy ta realii. Visnyk Pryazovskoho derzhavnogo tekhnichnoho universytetu. Seriya: «Ekonomiczni nauky»: zb. nauk. prats, [online]. Vyp. 24, S. 96–104. URL: <http://esnuir.euu.edu.ua/jspui/handle/123456789/830>
10. Oleinikova L. H. (2012) Napriamy modernizatsii systemy opodatkuвання v Ukraini z metoiu pidvyshchennia konkurentospromozhnosti derzhavy. Aktualni pytannia finansovoi ta biudzhethno-podatkovoi polityky v konteksti realizatsii Prohramy ekonomichnykh reform na 2010-2014 roky, 17-18 trav. 2012 r. K. : DNNU «Akademiia finansovoho upravlinnia», S. 116.
11. Oleinikova L. H. (2012) Udoshkonalennia praktyky zastosuvannia podatkovoho kodeksu. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Zhytomyr: ZhDTU, 2012. №1(59). – S. 275-277. (Ekonomiczni nauky).
12. Oleinikova L. H. (2012) Reformuvannia podatkovoï systemy z metoiu spriamuvannia zusyly na pidvyshchennia rivnia dobrovilnoi splaty podatkov. Teoriia i praktyka zabezpechennia efektyvnoho rozvytku subiektiv rynku : I Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf., 20 lyst. 2012 r. : mater.– Poltava : InterHrafika, S. 47-49.
13. Oleinikova L. H. (2013) Praktyka podatkovykh vidnosyn u krainakh YeS i Ukrainy shchodo zabezpechennia konkurentospromozhnosti ekonomik derzhav. Problemy pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv v umovakh rynkovoho seredovyscha : II Vseukr. nauk.-

prakt. konf., 20 ber. 2013r. Dnipropetrovsk: Dnipropetrovskyi universytet im. A. Nobelia, 2013. S. 73-74.

14. Risk management guide for tax administrations. February 2006 [Elektronnyi resurs]. 98 p. URL: http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/taxation/tax_cooperation/gen_overview/risk_management_guide_for_tax_administrations_en.pdf

15. Ukraina: Zvit z efektyvnosti upravlinnia derzhavnymy finansamy 2011. Doslidzhennia Svitovoho banku. 2012. 102 c. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/2011/01/16461521/ukraine-public-financial-management-performance-report>